

INSTYTUT LINGWISTYKI STOSOWANEJ UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

ZAPRASZA STUDENTÓW I DOKTORANTÓW ILS UW ORAZ
STUDENTÓW, DOKTORANTÓW ORAZ PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH
Z INNYCH OŚRODKÓW AKADEMICKICH ZAINTERESOWANYCH
NAJNOWSZYMI BADANIAMi NAD PRZEKŁADEM USTNYM NA

DRUGĄ SZKOŁĘ LETNIĄ PRZEKŁADU USTNEGO „AUTOREFLEKSJA – EMOCJE – PRAKTYKA ZAWODOWA”

Warszawa, 26-29 września 2023 r.

ILS, Warszawa, ul. Dobra 55, s. 01.081

Studenci specjalizacji ustnej studiów II stopnia ILS mają możliwość zaliczenia 6 godzin wykładu z TPU.

W ramach Szkoły oferujemy cykl wykładów i warsztatów na temat rozwoju zawodu tłumacza ustnego (konferencyjnego i środowiskowego, w tym tłumacza przysięgłego), aspektów psychologicznych, emocji i stresu oraz zmian zachodzących w teorii i praktyce przekładu ustnego.

Wykłady oraz warsztaty w języku polskim prowadzą: **dr hab. Marcin Walczyński** (Uniwersytet Wrocławski), **dr Katarzyna Liber-Kwiecińska** (Uniwersytet Jagielloński), **p. Maria Brześkiewicz-Dominguez** (PSTK Polskie Stowarzyszenie Tłumaczy

Konferencyjnych) oraz prof. dr hab. Małgorzata Tryuk (Uniwersytet Warszawski).

Zajęcia są bezpłatne, a uczestnicy otrzymują zaświadczenie z uczestnictwa w każdym dniu Szkoły.

Szczegółowy program w załączeniu.

Kontakt i zapisy: Prof. dr hab. Małgorzata Tryuk

Kier. Zakładu Badan nad Przekładem Ustnym i Audiowizualnym ILS,
m.tryuk@uw.edu.pl

PROGRAM

s. 01.081	Wtorek 26.09.23	Środa 27.09.23	Czwartek 28.09.23	Piątek 29.09.23
10.00 11.30	Prof. M. Tryuk Przekład środowiskowy - potrzeby, wyzwania, etyka	dr K. Liber-Kwiecińska Tłumaczenie sądowe w kontekście oceny wiarygodności zeznań	dr hab. M. Walczyński Wpływ czynników psycho-afektywnych na pracę tłumacza ustnego (przysięgłego)	M.Brzeskiewicz-Dominguez Stres i obciążenie emocjonalne w pracy tłumacza konferencyjnego
Przerwa				
12.00-15.00	WARSZATY Jak zapewnić komunikację międzyjęzykową w sytuacjach kryzysowych i konfliktowych	WARSZTATY Psychologiczne i etyczne aspekty pracy tłumacza w środowisku sądowym	WARSZTATY Jak badać psycho-afektywność tłumaczy ustnych? Próba zbudowania narzędzia do badania ego językowego	WARSZTATY Stres i obciążenie emocjonalne w pracy tłumacza konferencyjnego

PROGRAM SZCZEGÓŁOWY

Prof. dr hab. Małgorzata Tryuk, ILS UW

Wykład: Przekład środowiskowy - potrzeby, wyzwania, etyka.

Abstrakt

Tematem **wykładu** będzie omówienie przemian, jakie zachodzą w tłumaczeniu środowiskowym w dzisiejszym świecie ogarniętym globalnymi kryzysami społecznymi, ekonomicznymi i politycznymi, takimi jak migracje, katastrofy naturalne, konflikty zbrojne, epidemie czy pandemie, także przemoc wobec słabszych. W sytuacji migracji, czy wojen, tłumacz znajduje się na pierwszej linii pomocy. Jest niezbędnym ogniwem w komunikacji międzyjęzykowej i międzykulturowej. Tłumaczenie i dostęp do tłumaczenia może być rozumiane z jednej strony jako pierwsza pomoc, z drugiej zaś jako prawo człowieka do informacji, dzięki której można się ratować, szukać pomocy czy bezpiecznego schronienia. Aby sprostać wyzwaniom, jakie niesie tłumaczenie środowiskowe, wyłania się nowy typ tłumacza: , tłumacza nieprofesjonalnego, często pracującego *pro bono*, tłumacza obywatela, aktywisty, wolontariusza, ratownika, tłumacza terenowego działającego w trudnych warunkach, współpracującego ze służbami ratowniczymi, czasem z wojskiem, wykorzystującego specjalistyczny sprzęt ratowniczy, tłumacza o koniecznych, nowych kompetencjach, w tym kompetencjach technologicznych. Tłumaczenie w sytuacji kryzysowej oznacza także liczne, niespotykane do tej pory wyzwania natury etycznej, np. odpowiedzialność tłumacza za przekazywaną informację, konflikt między profesjonalizmem a człowieczeństwem, neutralność, która konkuruje z zaangażowaniem tłumacza, itd. Przygotowanie tłumaczy terenowych do niesienia pomocy w trudnych sytuacjach stanowi kolejne wyzwanie tak dla uniwersytetów jak i organizacji rządowych czy pozarządowych. W trakcie **warsztatu** omówione zostaną przykłady rozwiązań krajowych i zagranicznych dla zapewnieniu komunikacji międzyjęzykowej w sytuacjach kryzysowych i konfliktowych

Małgorzata Tryuk, profesor zwyczajna w Instytucie Lingwistyki Stosowanej UW, kierowniczka Zakładu Badań nad Przekładem Ustnym i Audiowizualnym ILS, wieloletnia kierowniczka studiów podyplomowych EMCI w ILS UW, redaktorka i autorka monografii, artykułów i rozdziałów w pracach zbiorowych w językach polskim, francuskim i angielskim na temat terminologii, przekładu pisemnego, przekładu ustnego konferencyjnego i środowiskowego, historii i etyki przekładu. Opublikowała m.in. monografię *On Ethics and Interpreters* (2015) oraz *'Ty nic nie mów, ja będę tłumaczyć'*. *O etyce w tłumaczeniu ustnym* (2012), a także redagowała m.in. tomy *O tłumaczach, prawnikach, lekarzach i urzędnikach. Teoria i praktyka przekładu środowiskowego w Polsce* (2010) oraz *Teoria i dydaktyka przekładu konferencyjnego. Z badań w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego* (2006). Członek European Society for Translation Studies EST, Akademickiego Stowarzyszenia Romanistów Polskich PLEJADA oraz Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich STP. Przedstawicielka ILS w konsorcjum EMT oraz w organizacji CIUTI.

Wykład : Tłumaczenie sądowe w kontekście oceny wiarygodności zeznań

Abstrakt

Zeznania świadków nadal odgrywają niezwykle ważną rolę w procesach sądowych. Choć tzw. dowody osobowe, czyli składane w toku postępowania zeznania i wyjaśnienia, obarczone są sporym błędem, przesłuchanie wciąż jest najczęściej wykorzystywaną czynnością procesową. Uznanie zeznania za szczere i prawdziwe zależy od szeregu czynników, a możliwość oceny wiarygodności zeznań dodatkowo komplikuje obecność tłumacza, który celowo czy niezamierzenie modyfikuje treść relacji świadka, co może przekładać się na ocenę wartości dowodowej zeznania, a tym samym na wynik postępowania prowadzonego z udziałem cudzoziemca.

Podczas wykładu zostaną przedstawione psychologiczne kryteria oceny wiarygodności zeznań stosowane w najpopularniejszych procedurach analizy treściowej (np. Statement Validity Assessment), jak również ukryte kryteria sędziowskiej oceny świadka w kontekście ekwiwalencji przekładu sądowego. Omówione zostaną także wyniki dotychczasowych badań przekładoznawczych dotyczących problemu wierności tłumaczenia sądowego, a także wyzwania metodologiczne, które ograniczają możliwość badania wpływu przekładu na ocenę szczerości i prawdziwości zeznań. W drugiej części wykładu zostanie poruszony problem tożsamości tłumacza sądowego, który ma przełożenie na jego decyzje podejmowane na sali rozpraw oraz etykę zawodową, przede wszystkim bezstronność i dystans emocjonalny.

Warsztaty: Psychologiczne i etyczne aspekty pracy tłumacza w środowisku sądowym

W ramach warsztatów uczestnicy będą mieli możliwość zmierzyć się z dylematami tłumaczy sądowych w kontekście powszechnie przyjętych zasad etycznych. Inscenizacja konkretnych sytuacji zaczerpniętych z rzeczywistych problemów na sali rozpraw będzie punktem wyjścia do dyskusji na temat możliwych rozwiązań i pożądanych postaw tłumacza. W trakcie spotkania zostaną poruszone m.in. następujące zagadnienia:

- zaangażowanie emocjonalne tłumacza,
- zahamowania i zażenowanie tłumacza,
- relacja tłumacza z innymi uczestnikami postępowania sądowego,
- zasada bezstronności w konfrontacji z rzeczywistością sądową,
- „trening moralny” tłumacza – od teorii do praktyki.

dr Katarzyna Liber-Kwiecińska

Językoznawczyni i psycholożka. Tłumaczka przysięgła serbskiego, tłumaczka chorwackiego, bośniackiego i słoweńskiego. Adiunktka w Katedrze Przekładoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, koordynatorka studiów podyplomowych dla tłumaczy przysięgłych i środowiskowych. Członkini Komisji Rewizyjnej Związku Zawodowego Tłumaczy Przysięgłych w Polsce oraz Członkini Nadzwyczajna PT TEPIS.

dr hab. Marcin Walczyński, IFA UW

Wykład: Wpływ czynników psycho-afektywnych na pracę tłumacza ustnego (przysięgłego)

Abstrakt

Przekład ustny jest aktywnością językową, która dla wielu tłumaczy wiąże się z licznymi wyzwaniem. Być może to z tego powodu tłumacze ustni stanowią zdecydowaną mniejszość w całej populacji tłumaczy. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy jest fakt, że profesjonalne tłumaczenie ustne należy do zawodów, które przez różnego rodzaju czynniki wywołują w tłumaczach ustnych wielość stanów psycho-afektywnych – od lęku i strachu, poprzez obniżone poczucie własnej wartości, po stres. Co więcej, pod tym względem zawód tłumacza ustnego jest czasami porównywany do zawodu kontrolera ruchu lotniczego czy pilota samolotu (Moser 1995, Kurz 2003), co do pewnego stopnia pokazuje, z jakimi problemami psycho-afektywnymi mierzą się tłumacze ustni. Ponadto różne kodeksy etyki zawodowej dla tłumaczy ustnych przewidują, że profesjonalni tłumacze, do których zaliczają się także dokonujący przekładu ustnego tłumacze przysięgli, powinni być bezstronni, „przeźroczyści”, czy niezaangażowani emocjonalnie. Jak jednak pokazują badania nad grupą polskich tłumaczy przysięgłych języka angielskiego (Walczyński 2019), w czasie pracy w kontekstach wymagających tłumaczenia ustnego poświadczanego, np. w sądzie, u notariusza czy na policji, tłumacze przysięgli doświadczają różnych czynników psycho-afektywnych, które nierzadko mają wpływ na jakość przekładu. Wyniki badań pokazują zatem, że w czasie swojej pracy przysięgli tłumacze ustni doświadczają działania swojej psycho-afektywności, która aktywowana może być na różne sposoby – zarówno przez czynniki zewnętrzne (np. miejsce i kontekst tłumaczenia, osoby biorące udział w sytuacji komunikacyjnej, jakość języka źródłowego itp.), jak i czynniki wewnętrzne (sposób myślenia, cechy osobowościowe czy właściwości kognitywne tłumacza). W pierwszej części wykładu omówione zostaną podstawy metodologiczne badań nad psycho-afektywnością tłumacza ustnego, a więc zarysowany zostanie obszar badawczy, w ramach którego zrealizowane zostało badanie – studia nad psychologią tłumacza ustnego. Następnie dyskusji zostanie poddana koncepcja psycho-afektywności z jej elementami składowymi – czynnikami psycho-afektywnymi (tj. lęk, strach, strach, zahamowanie językowe/ego językowe/granice językowe, typ osobowości, poczucie własnej wartości, motywację oraz stres). Czynniki te już od wielu lat stanowią obiekt badań językoznawstwa stosowanego, w szczególności glottodydaktyki, lecz wciąż odczuwa się niedosyt studiów w tym zakresie w odniesieniu do przekładu ustnego.

W dalszej części wykładu przedstawione zostaną wyniki badań nad psycho-afektywnością polskich tłumaczy ustnych (przysięgłych) języka angielskiego, którzy – w formie badania ankietowego – dostarczyli ciekawych danych na temat doświadczanego przez nich wpływu siedmiu czynników psycho-afektywnych. Z wyników badań można wyciągnąć wniosek, że tłumacze angażują się psycho-afektywnie w czasie swojej pracy oraz doświadczają wpływu czynników psycho-afektywnych na jakość wygenerowanego przez nich tekstu docelowego. Innymi słowy, wyniki przeprowadzonych badań dostarczają argumenty za tym, by uznać nieresponsywność psycho-afektywną jedynie za teoretyczną idealizacją, za swego rodzaju mit.

Bibliografia

- Kurz, Ingrid (2003) "Physiological stress during simultaneous interpreting: A comparison of experts and novices." [In:] *The Interpreters' Newsletter* 12; 51–67.
- Moser, Peter (1995) *Survey on Expectations of Users of Conference Interpretation (Final report)*. Wien: SMZ. Retrieved from: <https://aiic.net/page/attachment/1044>; date: 28 April 2020.
- Walczyński, Marcin (2019) *Psycho-Affective Factors in Consecutive Interpreting*. Berlin: Peter Lang.

Warsztaty: Jak badać psycho-afektywność tłumaczy ustnych? Próba zbudowania narzędzia do badania ego językowego

Warsztaty poświęcone będą wybranym metodom badań nad psycho-afektywnością tłumacza i zbudowaniu narzędzia do badania ego językowego. Program warsztatów obejmować będzie:

1. Omówienie istoty metodologii w badaniach nad przekładem ustnym.
2. Przegląd wybranych metod badań nad psycho-afektywnością tłumacza ustnego i dyskusja nad nimi.
3. Ego językowe (*language ego*) jako ważny w pracy tłumacza ustnego czynnik psycho-afektywny.
4. Próba zbudowania narzędzia do badania ego językowego.
5. Próba zastosowania zbudowanego narzędzia do badania ego językowego w grupie uczestników.

dr hab. Marcin Walczyński

Doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa (przekładoznawstwo), anglista, adiunkt w Zakładzie Translatoryki Instytutu Filologii Angielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego oraz profesor na Wydziale Neofilologii Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Nysie, współpracownik Studiów Podyplomowych dla Tłumaczy Przysięgłych i Środowiskowych w Katedrze Przekładoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, nauczyciel przekładu pisemnego i ustnego, tłumacz przysięgły języka angielskiego, właściciel biura tłumaczeń; dotychczas prowadził różnorodne zajęcia z teorii i praktyki przekładu pisemnego i ustnego (np. przekład prawniczy, przekład biznesowy, przekładu ustny (konsekwentny, a vista, symultaniczny), technologia przekładu, przekład specjalistyczny, język prawniczy dla tłumaczy, teoria i praktyka przekładu ustnego, przekład środowiskowy, wybrane praktyczne aspekty przekładu specjalistycznego); zainteresowania naukowe obejmują przekładoznawstwo (przekład ustny, przekład środowiskowy, psychologia tłumacza ustnego, przekład pisemny i ustny poświadczony, przekład pisemny specjalistyczny, dydaktyka przekładu ustnego, dydaktyka przekładu pisemnego specjalistycznego i poświadczanego, narzędzia wspomagające przekład, rynek usług tłumaczeniowych), języki specjalistyczne (język angielski biznesu, język angielski prawa) oraz językoznawstwo (sociojęzykistyka, językoznawstwo kontaktu). Kontakt: marcin.walczynski@uwr.edu.pl

Maria Brześkiewicz-Dominguez, PSTK

Wykład i warsztaty

Stres i obciążenie emocjonalne w pracy tłumacza konferencyjnego

Abstrakt

Stres obecny w pracy tłumacza konferencyjnego jest sumą czynników osobistych i uniwersalnych. Wynika ze specyfiki tego rodzaju przekładu: złożonego przetwarzania informacji pod presją czasu, konieczności utrzymania uwagi i antycypacji oraz ograniczonej kontroli nad tłumaczonymi treściami, a także performatywnej natury zadania. Poza specyficznymi dla pracy stresorami, tłumacz jako osoba podlega naturalnym zjawiskom fizjologicznym i emocjonalnym wynikającym ze stresu pozazawodowego - uwarunkowaniom osobistym i społecznym. Dbanie o osobisty dobrostan jest kluczowe, ponieważ tłumacz świadczy usługi osobiście. Jako przedsiębiorca, tłumacz konferencyjny jest wykonawcą zlecenia, często własnym agentem i autorem swojej marki osobistej, a koleżanki i koledzy tłumacze są jednocześnie partnerami, potencjalnie zleceniodawcami i konkurencją. W związku z tą zmiennością tłumacz konferencyjny potrzebuje dynamicznie zarządzać rolami i relacjami w swojej sieci kontaktów. Jednocześnie elementami rzeczywistości tłumacza są potencjalnie stresujące czynniki typowo biznesowe: zdobywanie zleceń, negocjowanie warunków współpracy, zarządzanie płynnością finansową i sezonowość w branży). Postrzeganie stresu, jego emocjonalna interpretacja i strategie radzenia sobie z czynnikami stresującymi są subiektywne. Dlatego w zależności od okoliczności i osobowości tłumacza, część wymienionych czynników zmniejsza pulę stresu dzięki poczuciu satysfakcji, sensu i dzięki tym aspektom zawodu, które dana osoba postrzega jako gratyfikujące. Na każdym etapie pracy tłumacz konferencyjny może posłużyć się konkretnymi technikami, żeby utrzymać stres na optymalnym poziomie.

Maria Brzeškiewicz-Dominguez

Absolwentka ILS, tłumaczka konferencyjna języka angielskiego i francuskiego, specjalizuje się w tłumaczeniach medycznych i psychoterapeutycznych. Pracuje z szkołami nurtów ISTDP, EFT, Core Energetics, Recall Healing, tłumaczy warsztaty medytacyjne, praktykuje metody pracy z ciałem: One Brain, BMC, Feldenkrais, tańczy improwizację kontaktową. Certyfikowana facylitatorka metody Hogan Assessment Systems, oceny osobowości dla celów biznesowych.